

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

168 - HOW THE CHUMASH WAS WRITTEN AND WHY IT MATTERS TODAY

OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2020

- The main focus of Shavuot is as *Zman Matan Torateinu*¹. After leaving Egypt in Nissan, and travelling for 49 days, we arrived at Sinai!
- This period is enshrined in the mitzva of Sefirat HaOmer - counting the days between Pesach and Shavuot to link the two.

וּזְהַמֵּת שָׁנְעַת יְמִים קְדוּשָׁה נְפִיכָּה וְלְחַרְיוֹת כִּי כָלֶם קְדוּשָׁים וְצָתוֹסָם כִּי. וּמְנֻכָּה מִמְּנוּ הַשָּׁנָה וְלְרַצְעִים יוֹסֵס - שָׁנָה צְבוּאָתָם כִּי מַיִן עֲולָס, וְקָדְשָׁה יוֹסֵס צְמַנְיָה כָּל חַג. וְכִימִיס כְּסִפּוּרִים צִינְתִּים כָּהוּלָה כָּל מַוְעֵד צִין כְּרַלְצָן וְכִימִנִּי חַג רַמְבָּן וַיָּקָרָא כָּגָלוּ

The Ramban writes that the days of Sefira are like a Chol Hamoed between Pesach and Shavuot. The 50th day - Shavuot² - is likened to the 8th day of Chag HaSuccot.³

2. **דִּינֵּוֹ - הַגָּדָה שֶׁל פָּסָח**

Yet the experience at Mount Sinai appears to have religious value, independent of the giving of the Torah!

- This raises important questions:

- What exactly happened at Har Sinai and why is it so important?
- When did Moshe receive the rest of the Chumash?
- When was it actually written down?
- What did Moshe receive at Sinai on Matan Torah?
- When did Moshe communicate this to the people?
- Why does this have relevance and importance today?

A] THE SINAI EXPERIENCE - MOSHE vs THE PEOPLE

- It would be helpful to clarify what we will not be dealing with in this shiur! Moshe's vision on Sinai was total and all-encompassing.

וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים שְׁלֹשָׁה עַלְיהָ אֶלְي֙ הַקָּרְבָּן וְהַיָּה־שְׁם וְאֶתְנָה לְךָ אֶת־לְלָקָת הַאֲבֹן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר כְּתַבְתִּי לְהַזְרָתֶם

שמות כדיבר

The Torah itself makes it clear that Moshe received more than just the 10 commandments on Har Sinai

ואמר רבי לוי בר חמא אמר רבי שמעון בן לקיש: Mai d'kaviv v'atahna l'k at lech ha'eben v'hatorah v'hamezuzah asher k'tabati lehorotam להורות? לחות - אלו עשרת הדברות, תורה - זה מקרא, והmezuzah - זו משנה, אשר כתבתתי - אלו נבאים וכותבים, להורותם - זה תלמוד. מלמד שכולם נתנו למשה מסיני.

ברכות ה.

Chazal here state that Moshe received all of the Tanach, Mishna and Talmud at Sinai.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בָּן לֹוי אָמַר ..... מִקְרָא מִשְׁנָה תַּלְמוּד וְאָגָדָה אֲפִילוּ מִה שְׁתַלְמִיד וּוְתִיק עֲתִיד לְהַזְרָה לִפְנֵי רַבּוֹ כִּי נָאָמָר לְמִשְׁנָה בְּסִינְיִי. מָה טָעַם? יְשִׁיבָת שִׁיאָמָם (קְהַלְתָּא) רְאֵה־זֶה מְקַשֵּׁח הוּא וְגוּ, מִשְׁבּוּ חֲבִירוֹ וְאֹמֵר לוֹ (שָׁם) כְּבָר הִנֵּה לְעַלְמִים תלמוד ירושמי פאה פרק ב דף ז טור א ה"ז

Chazal state that any new idea that a serious Torah student might have in future has already been told to Moshe at Sinai.

1. Of course, the biblical focus of Shavuot is also as Chag HaKatzir - the main grain harvest and the first opportunity to reap the produce and blessing of the year. As such, the mitzva of simcha appears in the Torah for Shavuot whilst it does not for Pesach. Pesach is Chag HaAviv - the budding of the plants and blessing only in potential. In fact, food would have been scarce on Pesach, after a long winter. Shavuot celebrates a crop harvest which supplies food for the future (provided the crops can dry in the fields). Succot is the full simcha - food in the barn, blessing in actuality - Chag HaAsif. Hence the simcha of Succot is repeated in the Chumash - Chag HaAsif.
2. Shavuot is not given a specific date in the Chumash but is identified simply as the 50th day after Pesach.
3. Hence the Rabbinic adoption of the expression 'Atzeret' for Shavuot, since it 'closes' the chag of Pesach.

- We will look at these Midrashic sources in more depth and analyze what they could indicate concerning our understanding of Oral Law - Torah Shebe'al Peh. But, for our purposes today, it seems clear that this broad vision is not what was communicated to the people at that time (or perhaps ever!)

6. רק אותן א' דאנכי
ששמעתי מון פי אדמור' מוהר'ם זל' על פסוק (תהלים סב:יב) אמרת דבֶר אֱלֹהִים וכו', שאפשר שלא שמענו מפי הקב'ה

In terms of what the people heard at Sinai, there are multiple approaches. Perhaps the most extreme is the mystical idea presented here by R. Naftali Tzvi Horowitz of Ropshitz (1760-1827) in the name of his teacher, R. Menachem Mendel of Rimanov (1745-1815). The main effect of Sinai was the experience of the people and their response to that experience. In terms of communication from Heaven, God only pronounced the first aleph of Anochi - a letter which makes no sound at all!

B1 WHEN WAS THE CONTENT OF THE CHUMASH COMMUNICATED TO MOSHE?

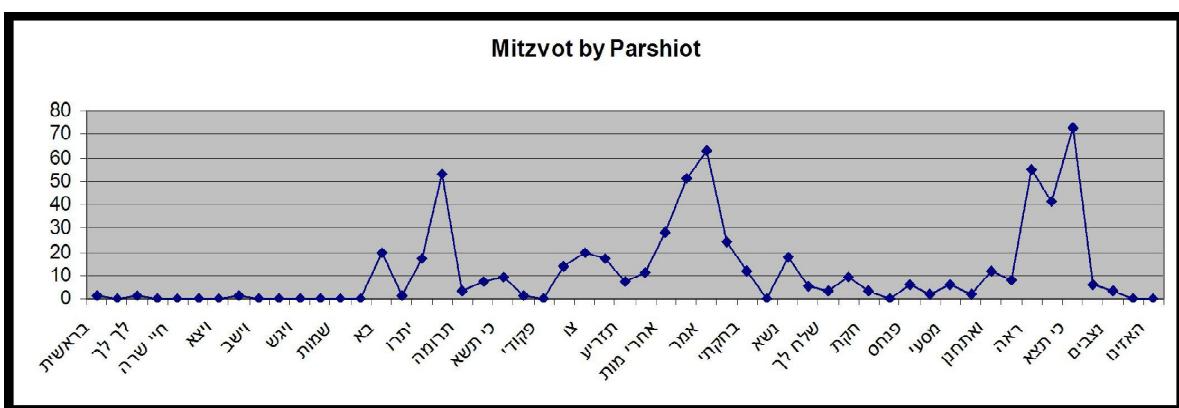
רבי ישמעאל אומר: כללות נאמרו בסיני ופרטות באهل מועד. ורבי עקיבא אומר: כללות ופרטות נאמרו בסיני, ונשנו באهل מועד. ונשתלשו בערבות מואב

פינור נ

8. כלות נאמרו בסיני - קרבת דברים נלמדו סתוםיס כסיני של מתרפו כל זרכן, ופירשו לו להלך שכווקס כמאנן צהיל מועד ...
ופרטות באهل מועד - משכווקס כמאנן ודינר עמו מעל ככפולה, שם פירש לו כתובות ....
ונשנו - פעם שניית, וכל מה שנחומר כלה נלחמר כלהן, והף על פי שלל נתן

רשותי ואמ

R. Yishmael understands that the Torah was given at Sinai⁴ only in outline and the details were filled in over the 40 years in the desert. R. Akiva⁵ understands that the full Torah was given, with all its details, at Sinai and was then re-given for a second and third time in a three-stage process - on Sinai, in the Ohel Moed (Mishkan) and on the Plains of Moav, before entry into Israel. Rashi understands that, according to both opinions, this does not relate to the writing of the Torah. Also, it appears that much of the content was communicated to the people only at the end of Moshe's life.

Research and graphics by Yael Manning based on Sefer HaChinuch

An analysis of mitzvot per parasha clearly illustrates R. Akiva's position. There are 3 'waves' of mitzvot: (i) at Sinai around Matan Torah (*Yitro*, *Mishpatim* *Teruma* etc); (ii) in the Mishkan, whilst still encamped at Sinai (*Sefer Vayikra*); (iii) on the plains of Moav prior to entry into Eretz Yisrael (*Re'eh*, *Shoftim*, *Ki Tetzei* etc).

- These three waves of mitzvot reflect of course the narrative of the Chumash:
    1. The giving of the Torah at Sinai - Brit Sinai I/Sefer Shemot, followed by Chet HaEgel and repudiation of the first Covenant.
    2. The re-giving of the Torah at Sinai/Mishkan - Brit Sinai 2/Sefer Vayikra (including Tochacha), followed by Chet HaMeraglim and repudiation of the second Covenant.
    3. The Re-Giving of the Torah in Arvot Moav - Brit Arvot Moav/Sefer Devarim (including major Tochacha), which was reenforced at Har Gerizim/Eval.

4. This is R. Yishmael's general position, although he understands that certain specific issues were elucidated in full detail at Sinai. See Shemot 21:1, Mechilta and Torah Temimah ibid note 1.

5. The different methodologies of R. Yishmael and R. Akiva form an important theme in academic Talmud study, particularly in the thought of R. Avraham Yehoshua Heschel (in his book *Heavenly Torah: As Refracted Through the Generations*.) Others however disagree strongly with his thesis and argue that the emphasis on these two schools as fundamentally different hermeneutic world-views is unsustainable. See Jay M. Harris - *How Do We Know This*, Chap 2 and 3.

וידבר ה' אל משה בהר סיני - .... ולפי דעתינו כי נכתבה כלון צמדר נכון. כי פירות "בכר סיני" צעלותו שם נקדל לוחות טהורות. וביוור כעניין, כי בתקופה חרודיאית יוס כרhotzotot כל לוחות כראויים כתוב מטה **ספר בקריות** הף כל ודרי כי ולחם כל במשפטים הנוגעים לס, וזהו לס בקריות על העם (פמות כד:ה). וכחטמו ענגל ונשחטו כלוחות כלילו מתובל בקריות בכיה אל קדושה הנוגעת לס, וכונתרכך בקדושים כוון לוחות טהרות **אלו בקריות מדבב**, שנגמר (פס ד:)anca לני כולם בקריות. וכחיזיר לס בראן כוון, וכונתרכך בקדושים בראן כוון לוחות טהרות **בקריות מדבב**, שנגמר (פס ד:)anca לני כולם בקריות. וכחיזיר לס כמהות כחומוות שנגמר בסדר וחלב במשפטים בקריות כראויים ולחמל (פס פסוק כד) לחת לחק לחת בקריות כלכלכ כי על פי כלכלcis החקלא כלהי לחק בקריות ולחט ישלג. ולכך בקדושים בראן כוון לבחמייר עלייכם בקריות כחוות כחוכם עלייכם צהרות ודקלנות, וסתוכם כראויים עלייכם על כל כמהות כראויים ועל כל במשפטים כמו שנגמר בקריות כראויים (פס כד:) חת כל בדרי כי ולחט כל במשפטים. ולפיכך חמץ בכלון כסוף כתוכחות (להלן כו:מ) החל בחקים ובמשפטים וכחות לחק נתן כי ציע וצין צי ישלג בכל סני ביד מס. כוון רומו של כל כמהות ובמשפטים שנגמר בקריות כראויים צבדר וחולב במשפטים, שכוון בכלון בקריות כהוות.

רמב"ן ויקרא כה:א

The Ramban understands that when R. Akiva states that the whole Torah was given ‘at Sinai’, he is not only referring to Sinai before the Golden Calf. Rather, ‘Sinai’ also refers to the period after the Chet HaEgel, when the Jewish people stayed at Sinai for almost a year and built the Ohel Moed. This was the period not only of the book of Shemot but also the book of Vayikra. Thus, this was a ‘Brit Chadasha’ - a new covenant with new mitzvot (as well as the core body of the old mitzvot from before the Chet.) This new covenant (and new Torah) of Vayikra includes the mitzvot of the first Covenant in Shemot, but adds new mitzvot and also comes with a special warning at the end - the Tochacha!

(ב) זאת החיה אשר תאללו. כמו לחר שתתנו יטלהל לת עדים כרומני שקבע גמtan תולח, להר צו כי רחים לשאות סכינס עליכם צלמי חמוץ, ככל מקום לחר מרכיב לת סמי חמץ חוליק ובלכתייך (שווות כה) כמו טיקיך בעין לנthead נטה ... מלהם כל יוצרך לחירך מכהרות עוד שכינתו זייןיס כלג, כלמורו כי לת חטלה כלכלען (שווות נג, י-ט). וכשיג מסח רצינו צחפהלו (געיל כה) ליזיך תיקון שתארה בטהינה צחוטות מטבח וכליים ומברתו וזחוי, עד שכזינו וחכו לה ויליה כבוד ת' לאן כל כעס ואל ירידת לת מן כסמים (פס כ). ואכן ולהקן מזג טיקיך מוכן לזרק צחורה כחיים בנהמים, זהה לתיקון המזונות וכותלה. ואחרם כמה קמליגיט סמיטמלהיט לת נפצע צדאות ובמושכלות ... וכחמורו לאן תחקן לת נפשוחילס ... וכתקלחמת וכייתם קלחיטים .... ואחרם כמה וכזבב וכיוולדת, נקדת לת כזרע ולנברוא מכל טומחה .... וכזעיר למון טומחה נגנתת כגמה וחיב טמלה וצבי טרוייס ונגנתת בסמוך עסוכך ....

ספרנו ויקרא יא:ב

This idea is also addressed by the Seforno who understands that some of the new mitzvot in Vayikra - in particular the laws of kashrut, tuma and some of the prohibited sexual relationships (eg niddah) - were given in specific response to the Chet Haegel. They were not initially intended to be part of the Torah but reflect the lower spiritual status of the people after the Golden Calf. The (controversial!) implication is that these extra mitzvot may in the future Messianic age no longer be relevant. This goes to the essence of a major debate in the Rishonim as to the nature of Yemot HaMashich (Rambam's 12th Ikar) and whether the Torah will one day change as a result of the Messianic Age (Rambam's 9th Ikar).

C] MITZVOT THAT MOSHE DID NOT KNOW

(א) **בהר סיני** - מכה נגין שמיטה הולך כר סייני, וכלה כל כמאות נלהמו מסיני, הולך מכ שמיטה נלהמו כללותה ופלוטותיה ודקודוקים מסיני, והוא כולם נלהמו כלותיקן ודקדוקיקון מסיני. כך צנוייך צתורתם ככיניס.

רשות ויקרא כה:א

In a famous Rashi at the start of Behar, he follows the opinion of R. Akiva - that all the details were given at Sinai, and repeated later. Interestingly, he does not even indicate that there is any debate on the issue.

ותימה, כיון דקיימה לו דכל התורה ניתנה מהר סיני כללויה ופרטיה ודקדוקיה. אם כן למה לא ידע משה רבינו ע"ה דין שידין אוטו?! ויראה לומר: אף על גב שנותן כללויה ופרטיה ודקדוקיה, דבר זה נתנה לו על ידי שהיה יכול ללמוד בהיקש מבניין אב או מדרשה מה. וכאשר לא ידע להבין - הוצרך לומר לו הדבר בפירוש

The Maharal also ‘rules’ that we follow R. Akiva - the entire Torah was given to Moshe at Sinai. How is then that Moshe did not know certain mitzvot⁶!? The Maharal answers that, even according to R. Akiva, the giving of the whole Torah at Sinai does not mean that it was explicitly communicated to Moshe. Rather, Moshe was given the intellectual and hermeneutical means⁷ to learn these details in the future. Where he was unable to do so, God answered his questions.

6. The four classic cases are (i) the Mekalel; (ii) the Mekoshesh Eitzim; (iii) Pesach Sheni; and (iv) the Bnot Tzelofchad.

7. This also connects clearly with the position of the Maharshal - R. Shlomo Luria, a contemporary of the Maharal - who significantly downplays the importance of Halacha leMoshe MiSinai given by God to Moshe at Sinai and argues that very little of the halachic system was communicated directly to Moshe. Rather, he (and the Sanhedrin in subsequent generations) had the power of exegesis - to learn out halachic detail through rabbinic analysis. See R. Amnon Bazak's new sefer, *Nitzchuni Banai*.

D] WHEN WAS THE CHUMASH GIVEN BY MOSHE TO THE JEWISH PEOPLE?

דאמר רבי לוי: שמנה פרשיות נאמרו ביום שהוקם בו המשכן, אלו הן: פרשת כהנים, ופרשת לויים, ופרשת טמאים, ופרשת שילוח טמאים, ופרשת אחורי מוות, ופרשת שתוויי יין, ופרשת נרות, ופרשת פרה אדומה. 13. גיטין ס.

Chazal state that the mitzvot in the Torah were not necessarily given by Moshe to the people in the order that they appear in the Chumash. Rather, certain issues needed to be addressed at specific times. Thus, at the inauguration of the Mishkan (on 1 Nissan, which we already see at the end of Shemot), the people received a range of mitzvot which actually appear in the Chumash through Shemot, Vayikra and Bamidbar!

14. האמנים משה לא למד לישראל המצוות כלם בביטחון אחת כאשר קיבלם ממן יתברך. כי הנה ברזרעו מן ההר עם הלוחות הראשונות וראה את העגל ומחרולות שבר את הלוחות ונותעסך במשפטיו הרוחניים, ואחר כך בסילוחם וכפרותם וקובל הלוחות השניות. וראשון מה שצוה אותם אחורי שנתרצה הקדוש ברוך הוא עליהם היה מעשה המשכן. וכאשר נגמר והוקם וישכון כבוד ה' עליו נצטויה משה ראשונה בענייני המשכן - רוצה לומר הקרבנות אשר יעשו בו ....

אברבנאל ויקרא כה:א

The Abarbanel also emphasizes that Moshe related to the people the mitzvot he had received only as was necessary to deal with the issues of the moment.

E] WHEN WAS THE CHUMASH WRITTEN DOWN?

- Nowhere is it stated - in the Chumash or in Chazal - that Moshe 'wrote' the entire Torah at Sinai.
- The Chumash DOES refer to the writing of the following texts at different times:
  - The account of the battle with Amalek - Shemot 17:14
  - The mitzvot (or at least some of them⁸) that he received from God at Sinai - Shemot 23:4
  - The Book of the Covenant (Sefer HaBrit⁹) - Shemot 24:7
  - The second version of the 10 Commandments on the Tablets - Shemot 34:27-28¹⁰
  - The chronicles of the journeys of the Bnei Yisrael through the desert - Bamidbar 33:2
  - The Song of Ha'azinu - Devarim 31:22¹¹

(ט) ויבתב משה את התורה הזאת ויתגנה אל הפנאים בני לוי הנשאים את אהרן ברית ה' ולא כל זקני ישראל: ..... (יט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולפנזה את בני ישראל שימה בפייהם למען תהיה לי השירה הזאת לעד לבני ישראל: ..... (כד) וכי יכולות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תנ�ס: (כה) ויצו משה את הלוים נשאי אהרן ברית ה' לאמו: (כו) لكم את ספר תורה מזה ושמחתם אותו מצד אהרן ברית ה' אלהיכם ותהיה שם בך לעד:

דברים פרק לא

The Chumash narrates that Moshe wrote down the Torah at the end of his life.

16. אמר יוחנן משום רבינו בנהה: תורה - מגילה מגילה ניתנה, שניא: (תהלים מה:) אז אמרתי הנה באתי במגלה ספר כתוב עלי. ר"ש בן לקיש אומר: תורה - חותמה ניתנה, שניא' (דברים לאכו) لكم את ספר התורה הזאת אמר יוחנן משום רבינו בנהה: תורה - מגילה מגילה ניתנה - כתולמלת פרסה למסה והוא כותבה. ולכטוף מי' טנה כתולמלת כל כתיפות חיידן גנידין ותפין. רשי' שמ

17. מגילה מגילה ניתנה - כתולמלת פרסה למסה והוא כותבה. ולכטוף מי' טנה כתולמלת כל כתיפות חיידן גנידין ותפין. רשי' שמ חותמה ניתנה - לה נכתבה עד סוף מי' לאחר כתולמלת כל כתיפות قولן. וכתולמלת לו טנה ולחטינה וטינק כי סדרות לו על פה עד שכתבן.

The Gemara gives two opinions - R. Yochanan rules that the Torah was written in instalments throughout the 40 years. These were connected together at the end of Moshe's life to form a complete Sefer Torah. Reish Lakish rules that that the Torah was entirely oral throughout the 40 years and was only written by Moshe at the end his life.

- No opinion holds that Moshe had a written Sefer Torah at Har Sinai.

8. Apparently the civil laws of parashat Mishpatim.

9. Other apparently external books are referred to in Chumash, such as the Book of Wars of God in Bamidbar 21:14.

10. Although see Devarim 10:4 where it seems that God also wrote the Second Luchot.

11. Note that the Berachot and Kelalot of the Tochacha frequently refer to the 'sefer' in which they are written - see Devarim 28:58, 61, 29:19, 20, 26. See also Devarim 30:10

To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com

.... זגדלו מון כהן מחלמה כפולה עד סוף סוף כמץן, וגם כתורה כתע' צסוף מנת כלרגעים .... וזה לדורי כלומר חורב מגלה נתנה. אבל לדורי כלומר חורב נתנה נכתע כל נסיתת כלרגעים כמנלנווות לטעו לנו לסת כשיילם כו' 18.

According to the Ramban¹², even the opinion ‘megila megila’ - that the Torah was written in installments, is referring to two installments only - at Matan Torah and at the end of Moshe’s life.

19. להיפילו ר"ל כל חמץ חלול כיון שהוא כותב כל פתרה ופתרה כמו שנהמלה לו חלול סודרכן על פה עד גמר כתורה. חלול פתריות טמיין ליריכות נטעם כיון שירלו וילמדו מתחן כתובן.

The Rashba learns that even Reish Lakish agrees that, although the final version of the Chumash was written at the end of the 40 years, Moshe wrote certain specific parshiot before (such as Sefer HaBrit at Sinai) in order to teach the people.

20. אגסי - גוטרייקו: .... אמירה נעלימה בটיבת היבת. איך אדרמי אגסי למפרע: היבת פטיבת אמינו אמריה

אוצרת הכהן

Chazal give an unusual acrostic based on the word ‘Anochi’ - was the Torah ‘written then given’ or ‘given then written’?

.... ונראה דפליגי בהא דפליגי אמוראי בגין (ט.) אם תורה ' מגילה מגילה' ניתנה או תורה ' חותמה' ניתנה. ולמאן דאמר מגילה מגילה ניתנה זו אמרה נעהמה - שכל אמרה בפרט כתיבה. ומשה כתבה על הספר בדיו יוויהה לבני ישראל, ולימד אותו תורה. אבל מאן דאמר תורה חותמה ניתנה - זה היבה' שניתנה לבני ישראל. שתיכף שנאמרה למשה מפי הגבורה נאמרה לבני ישראל .... ואחרי ארבעים שנה כתיבה. ואך על פי שנכתבו אחורי זמן רב מיום שנאמרו מפי הגבורה, נאמין אמרה, שלא היה בהם שום שינוי וגורען או יתרו מדעתו ודוק".

מישד חכמת שמות כב

The Meshech Chochma understands that this unusual acrostic reflects the debate in Gittin. According to R. Yochanan, each parasha was given, written and immediately taught to the people. According to Reish Lakish, the parshiot were given to Moshe orally and immediately taught to the Jewish people, but only written at the end of the 40 years, when Moshe did not change¹³ any wording on his own¹⁴.

(לח) אשר צוה ה' את משה בהר סיני. ה' ציו קדולך כל כפרטיהם הכלנו כמו כל בקדולות שכללנו גלמון יוכי כמת"כ כ"פ. חכל כפרטיות שזכה כל נחמו חלה צהיל מועד. וחיינו כמו פ' צבר סיני - שנוף כלצור נחמר צסיני, מטה"כ פרמתה כקרזנותה כל כי כסיני חלה פרטת צווי.

עיבוד גזע בוגר ואל הגזע - גנרטא גלט

The Netziv also understands that many of the parshiot, such as the korbanot, were initially given to Moshe only orally (as what he calls ‘*torat tzivui*’) presumably without fixed wording. The fixed version for these parshiot was given¹⁵ later in the *Ohel Moed*. Other parshiot appear to have been given in their final format (‘*guf hadibur*’) on Sinai.

F] THE CHALLENGE OF THE LAST 8 (12?) VERSES

(ט) ויקتب משה את המורה הזאת - מתקלם ברכחין עד לנעמי כל יסראאל 23.

רמב"ו דברים לאט

Ramban learns that the entire Torah was written by Moshe (including the final verses that deal with Moshe's death).

24. כל התורה כתבה משה רביינו קודם לכתוב ידו. ונתן ספר לכל שבט ושבט וספר אחד נתנהו בארון לעד הקדומה ליד החזקה לרמב"ם
This is also the opinion of the Rambam

- The Ramban expands further on the writing of the Torah in his Introduction to the Chumash and it is certainly worth reading this in full. See <https://www.etzion.org.il/en/introduction-commentary-torah>
- The implication being that God could have changed the wording of the parshiot once they were finally written to reflect intervening events. Indeed, this certainly seems to have been the case in Shemot 16:35 - see below, and also the end of the Chazon Ish (Appendix).
- The issue of Moshe's role in writing the Chumash is discussed at length in Chapter 1 of R. Amnon Bazak's book 'Ad HaYom HaZeh', recently published by Maggid in English translation as a *To This Very Day*. In that chapter R. Bazak brings the classic position - that Moshe acted entirely as a scribe taking dictation and that nothing was initiated or altered by him personally (with the possible exception of Sefer Devarim). He also discusses at length a second position which attributes to Moshe more personal involvement in choosing the wording and ordering of the Chumash, on the basis that he was totally trusted by God. One of the key sources on this is Shemot Rabba Ki Tisa 47:9: **כתב לך** - הכתהלו מלכיהם השרת אומרים לפניך הקדש ברוך הוא: אתה מונע רשות למשיח שכותב מה שהוא מבקש. שיאמר לישראל אין הוא שכותבי ואני הוא את ההוראה כי הוא כתבי מושך כל ביתי ממשן הוא. **לכם**: אמר להם הקדש ברוך הוא ח"ז שמשה עשה את הדבר הזה ואפיקלו עשוה נאמן הוא שאנו מברך (במדבר יב) לא כן עבדי משה כל ביתני ממשן הוא.

25. אמר רבי יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב: שמנה פסוקים שבתורה, ייחד קורא אותן בבהכ"ג. כמוון? דלא כר"ש; דתניא: יימת שם משה עבד ה'. אפשר משה חי וכותב וימת שם משה? אלא עד כאן כתוב משה, מכאן ואילך כתוב יהושע בן נון, דברי רביה יהודה .... אמר לו ר"ש: אפשר ס"ת חסר אותן אהות? וכתייב: (דברים ל"א) לקוח את ספר התורה הזה ושמחתם אותו וגוי! אלא, עד כאן הקב"ה אומר ומה ש כותב (יש"י - ומתק חומר לחריו כדי טלה יטעה נכתז וכותז), מכאן ואילך הקב"ה אומר מה ש כותב בדמיון (יש"י - ולל כי חומר לחריו מלוּג נלוּג). .... לימה, דלא כר"ש? אף תימא ר"ש, הוαι ואישתני אישתני (יש"י - ונכתז בדמיון ליטתני מלהל ס"ק)

This position flows from a dispute in the Gemara as to how the last 8 verses of the Chumash were written - either by Moshe in tears¹⁶ (R. Shimon) or by Yehoshua (R. Yehuda). Rambam and Ramban clearly rule like R' Shimon. The context of the debate is a statement by Rav that these last 8 verses can be read by a 'yachid'. What could that mean?

26. שמות פסוקים שבסוף התורה מותר לקרוות אותם בבית הכנסת בפחות מעשרה. אף על פי שהכל תורה היא, ומה מה הגדורה אמרם, הויאל ומשמען שהם אחר מיתת משה הרי נשתו, ולפיכך מותר ליחיד לקרוות אותן. ה"ה – לה שמננו ذר זה מעולט! ומבה שהמרו "יחי קורה הויתן" לומר שהינו מפסיק זכרון, וככיו להתי צירופלמי צמגלה. וצמכוותם כללו נכנו צבעוילס לקרוות צחורה כוח לצדו קורלה ומein כחון קורלה עמו. ומבה שכתאצ' כוח ענין זרות כוח מהלה! וכלזוויג סיכן כלכו!?

The Rambam rules (like R. Shimon) that these last 8 pesukim were written by Moshe but they may be read in shul without a minyan, since they were slightly different in origin. The Ravad is perplexed at this explanation of the Rambam - that the verses could be read without a minyan. Where did the minyan disappear to?!¹⁷ He brings two alternative explanations of the expression **חיד קורא אותן**: (i) that these eight verses comprise a unit which may not be subdivided but must be in one aliyah; (ii) that even those shuls who normally have a ba'al koreh to read the Torah do not use the ba'al koreh for this aliyah. The person called up (in our minhag the Chatan Torah¹⁸) must read them himself!

ח' פסוקים אחרונים שבתורה, אין מפסיקו בהם אלא ייחד קורא את כולם 27.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש חודש סימן תכח סעיף ז

The Shulchan Aruch follows the first explanation of the Ravad - that we do not split the unit.

28. (א) אין מפסיקין בהם - חלקון לנוי קרוילים. וכמעט דית צבן שינוי משלר ס"ת דיקושט כתבן. וולפיו למ"ד דמשכ כחצן צדמע כויהל דית שינוי צבן נכתבו צדמע נכתבו צבן לחלקן נשלר ס"ת ...

The Mishna Berura throws open the possibility (unlike the position of the Rambam and Ramban) that the halacha follows R. Yehuda, and in fact Yehoshua wrote them!

29. ויעל משה - לפדי דעתי, כי מז' כפפוסה כתוב יוכטן, כי לחץ עמלך משב ליט כתוב, ואדריך גוומכ כתבו ....

אנו עוזרים לך

¹⁹ The Ibn Ezra clearly takes the position of R. Yehuda that the verses were written by Yehoshua though prophecy¹⁹ and expands this to the last 12 verses, when Moshe leaves the people and ascends the mountain.

30. **דברים לד:** וַיָּקֹבֵר אֶת־זָהָב בְּגִיאֵי בָּאָרֶץ מִזְאָב מִול בֵּית פָּעָר וְלֹא־יָקֹדַע אֲישׁ אֶת־קְבָרָהוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה

**31. עד היום הזה - לזרוי יוכטן. ויתכן שכתיב זה צלחות ימיון
אבן עזרא שם**

²⁰The Ibn Ezra explains that the verses suggest that Yehoshua wrote these decades later at the end of his life²⁰.

¹⁶ The Hebrew expression is בְּדַמָּעִים. The simple meaning (see Rashi) is that he wrote them while crying at his impending death. However, the Ritva (Bava Batra 16a) understands that Moshe wrote them using tears instead of ink! The Ktav Vehakabala (Devarim 34:5) understands that ‘dema’ here means something mixed or jumbled up. Moshe wrote them in the kabbalistic code that the rest of the Chumash was originally given in (see Rambam’s introduction to the Torah). Yehoshua then decoded them into the regular format.

17. According to our minhag to read these verses on Simchat Torah, the answer to this is obvious. They disappeared to the kiddush downstairs!!

¹⁸ Some mafarshim see this as another explanation of **יחיד קורא אהרון** - only a special 'yachid' can be called up to read them - ie the Chatan Torah.

¹⁹ This is a very important point. Although Ibn Ezra may be open to some narrative verses being added to the Torah after Moshe, these must always be through prophecy.

20. The expression **עד ימי משה** appears a number of times in the Chumash (and later in Tanach). Some of these verses definitely give the impression of being a retrospective statement made many years later. This raises the issue of whether any verses could legitimately be added to the Chumash after the death of Moshe, not solely relating to the last 8/12 verses. The position of the Rambam, and indeed the majority of Rishonim was that they could not! But there are other minority perspectives in the classic sources, which have proved controversial. R. Amnon Bazak's recent book on the subject was called *Ad Hayom Hazeh* for this reason. It was recently published in English translation by Maggid as *To This Very Day: Fundamental Questions in Bible Study* - see <https://korenpub.com/products/to-this-very-day-fundamental-questions-in-bible-study>

וַיָּקֹב יְהוֹשֻׁעַ אֶת-מִקְבָּרִים הָאֲלֵה בְּסֶפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיַּקְרֹב אָבִיו גְּדוֹלָה וַיַּקְרֹב שְׁם טָהָר הָאֱלֹה אֲשֶׁר בְּמִקְדָּשׁ ה' יְהוֹשֻׁעַ כ-ד'

33. .... נחalker למלוקו - חד חמל ערוי פסקויס מון וויתת מסקע בע לערוי כל ימלאלאל שכרי ס"ת חסר וכטליומו. וכתב יהושע וגומר

Rashi also brings both sides of this debate - either Moshe wrote them or Yehoshua wrote them later.

34. עבר הירדן במדבר, בעברה. והס תזין סוד כתניות עטף, גס ויכוח מטבח (דעריסות נטה:כג), וככגעני לה צהרון (זכריו יז:ו), ככל' י' ילה (פס כב:יד), וככג עליינו ערף צרעל, (דעריסות גיה) פכיר הלהמת

(In)famously, the Ibn Ezra teases us with his ‘Secret of the 12’, suggesting that there could have been verses added to the Chumash by later Nevi’im. This position was rejected by most Rishonim, and almost all Acharonim. The Rambam would certainly have considered it to be heretical, and this is also the position of many authorities today.²¹

(ו) ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם עד אלו מורה והפנעני או בארץ 35.

בראשית יב:ו

36. **הנוגן אן בארץ** - יקון ערלן גאנזן סקעט בעיגנו מיז ליטק. וטפס מיגאנן צו יאנן גו פונט. וכמעט כל יודע

אנו עוזרא בראשית יב:

The Ibn Ezra hints that he is open to the possibility of narrative verses being added to the Torah later through prophecy.

37. ואלה המלրים אשר מלטו הארץ אדום ליפוי חלב-חלה לרווי ישראל

בראשית לא לא

38. ואלה המלכים י"ה כי דרך נזולך נכתבה זלהת כפרתך. וויהקי להמר צפפו, כי זמייניס ווועטפער נכתבה זלהת כפרתך, ופירש כדוריות כרלוונו. בכוי קראת שמו יוחק, כל כבושמע יוחק לנו, כי להמר כי כד כוד כהדרומי, וויהמר כי מאיינטעל מהותה מהפניהם. וויליאט חילילך זגדבר כמו זבדר על זמייניס ווועטפער, וספפו לרהי זגדבר ....

Ibn Ezra however maintains that the suggestion that some verses were added to the Torah later without prophecy is totally heretical!

G1 UNDERSTANDING HOW THE TORAH WAS WRITTEN - IMPORTANT APPLICATIONS

39. ובני ישראל אכלו את-הפהן ארבעים שנה עד-באם אל-ארץ נשבת את-הפהןأكلו עד-באם אל-קאה הארץ בגען

שמות טזלה

Once we understand that the Chumash was not necessarily written in one installment, or chronologically, this verse in Beshalach begins to make more sense!

21. This shiur is not the forum for an in-depth analysis of this issue. Those interested in further reading on this, and its broader implications for orthodox responses to academic Biblical Criticism should see Rabbi Bazak's sefer *To This Very Day*, in particular Chapter 2, and also:

- *Fundamental Questions in the Study of Tanakh*, R. Amnon Bazak - <http://etzion.org.il/vbm/english/archive/tanakh/04a-tanakh.htm>
  - *The Patchwork Bible* - a series of shiurim by R. Harvey Belovski - <https://www.rabbibelovski.com/the-patchwork-bible>
  - *The Challenge of Biblical Criticism*, R. Menachem Leitbag: http://www.shivtei.com/index.php?option=com_content&view=article&id=346:criticism&catid=57:past-lectures&Itemid=120 and http://www.shivtei.com/index.php?option=com_content&view=article&id=348:criticism2&catid=57:past-lectures&Itemid=120
  - *Orthodox Responses to Biblical Criticism*, Rabbi Shnayer (Sid) Leiman, on YU Torah
  - *Why Jews Should Continue to Ignore the Bible Critics*, R. Francis Nataf - <https://www.youtube.com/watch?v=uXhnJsv41zg>

<https://thinkjudaism.wordpress.com/2013/05/07/is-modern-biblical-scholarship-a-danger-to-traditional-belief-part-1> (Note that this comprises notes from a symposium on the topic, including Rev Leichter and Prof. James Kurk. The notes taken by students and are not necessarily approved by the speakers.)

- 8 essays by Prof. Joshua Berman - www.torahmusings.com/2013/12/rethinking-orthodoxy-and-biblical-criticism-viii/
  - Professor Berman has recently published a new book on the issues: *Ani Maamin: Biblical Criticism, Historical Truth, and the Thirteen Principles of Faith*, Magid (2020)

• Professor Bernian has recently published a new book on the subject.

- Other recommended books on the issues include:

  - *The Documentary Hypothesis*, Cassuto, Shalem Press (2006)
  - *A Journey Through Torah*, Ben Zion Katz, Urim (2012)
  - *Faith Without Fear (Unresolved Issues in Modern Orthodoxy)*, Chap 4 - Rabbi Michael Harris, Valentine Mitchel (2016)
  - *Mosaic: A Biblical Theology of Scripture*, Dr. Theodoros Stavridis, Eerdmans, Grand Rapids, MI (1998)
  - *What is Biblical Theology?*, Dr. John Walton, Zondervan (2014)

It goes without saying that there are MANY books and websites which do not present these issues from an orthodox Jewish perspective. Care must be taken, even with writers and

אמר רב מנשיא בר תחליפא משמעה דבר: זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה. רצ"י - לֹא כקפילה תוכה על סדר מוקדם ומאוחר ופלחיות דילמינו תמלכ בקדומו כמלוחרות לך	40.
---	-----

Chazal read the Chumash in accordance with the principle - אין מוקדם ומאוחר בתורה - that the Torah is not presented in a strictly chronological order²², but often in a thematic order. This is easy to understand on the basis that the Torah was written at the end of the 40 years, not as a diary as the events happened.

- Essentially, we should assume as we read the verses of the Torah that earlier sections eg Shemot, already assume knowledge of later sections! This critically alters the manner in which we read the Torah and enables us to seek allusions and deeper structures.

אפיקו מאן דלא דריש סמכים בכל התורה - במשנה תורה דריש. דהא רבי יהודה לא דריש סמכין בכל התורה כולה, ובמשנה תורה דריש	41.
---	-----

This also relates to the possibility of learning ‘semuchin’ - halachic juxtapositions within the verses themselves. Although the general position we assume that, within a verse, we assume that the order is specific and that we CAN learn Semuchin, R. Yehuda even disagrees with that. In Sefer Devarim²³, which is comprised of speeches by Moshe, he agrees that the order is specific and we can learn Semuchin.

APPENDIX - CHAZON ISH

42.	<p>1. Insofar as the sequence of the giving of the sections of the Torah, and identification of the places and the times of their being transmitted requires painstaking analysis and much study, and many sections of the Gemara with back-and-forth dispute are dedicated to the topic, such as the sections in Gittin 60a and Chagiga 6a, we have thought it worth-while to present what we have concluded from our analysis of the topic:...</p> <p>It is clear from the words of our Sages that all six hundred thirteen commandments were taught to Moshe on Mount Sinai during those forty days, and the opinion of Rabbi Akiva, found in Chagiga 6, is that both general principles and details were stated at Sinai, [and this is also the opinion of Rashi in his Commentary on the Torah at the beginning of Parshas Behar]. And in the second period of forty days, the Holy One Blessed is He returned to him the entire Torah, for it would not be proper that he should retain anything from what he had learned during the initial period of forty days, for that Covenant was broken. And also, Moshe was not commanded to write them yet, nor to transmit them to the People of Israel, except for in the special cases of particular commandments that he was commanded to give over to the People of Israel.</p> <p>2. But nevertheless, he was not commanded to write them, according to the one who says that the Torah was given as a “complete aggregate” [Gittin 60a], and when the Mishkan was erected, the subjects that he had learned at Sinai were reviewed with him, in the Ohel Moed. And there remains room to speculate as to whether all the six hundred thirteen commandments were reviewed with him in the Ohel Moed at one time, or whether only those which the People of Israel were being commanded at that time were reviewed with him.</p> <p>3. And at the Plains of Moav the commandments were taught to him a third time, and the Divine Presence was, as it were, speaking from the throat of Moshe. And this time he was commanded to write them down, <u>in accordance with the language that had been spoken to him in the case of each individual section at the time that he had been commanded to transmit them to the People of Israel.</u></p> <p>And among them were commandments that were written in the language in which he had received them at Sinai, and commandments in the language in which they were said to him in the Ohel Moed, and some in the language of the Plains of Moav. And there were some that had been repeated and some that were taught a third time, and all the writing was “dictated, as it were, from the mouth of Hashem, through the hand of Moshe.”</p> <p><u>And there were changes in the language in the case of some commandments that had been taught at Sinai and at the Ohel Moed and at the Plains of Moav.</u> That variation was to hint to us in its written form, the Torah was taught to Moshe at Sinai in the form of “Torah she-b’al peh,” as our Rabbis have received the Tradition, to interpret the Torah according to its words written in the short form and those written in the long form and those written with transformations of letters.</p>
-----	--

Chazon Ish Moed 125²⁴

22. Sometimes this is very clear, as in Bamidbar, which starts in the second month of the second years and then reverts in Chapter 9 to the first month!

23. There is a great deal of commentary on the ways in which the composition of Sefer Devarim differs from that of the rest of the Chumash - see the commentaries at the start of Devarim, especially Or Hachayim.

24. Translation from Torah Lab - see http://www.torahlab.org/calendar/article/what_happened_at_sinai/. This piece of Chazon Ish is actually a summary of a number of conversations that the Chazon Ish had with Dr. Zvi Aryeh Yehuda (1927-2014 - <https://networks.h-net.org/node/28655/discussions/50174/obituary-zvi-yehuda>) when Dr Yehuda was a young talmid who was troubled by academic biblical criticism. See Rabbi Triebitz's shiur at <http://www.hashkafacircle.com/the-structure-of-the-chumash-01-chazon-ish-introduction/> and his full series of shiurim on this topic at <http://www.hashkafacircle.com/category/structure-of-torah/>